

I. Ritók Nóra

Tehetséggondozás a tanteremben és a tantestületben

A gyerekek tehetséggondozása kapcsán újra végiggondoltam a különféle területeken tehetséges tanítványok lehetőségeit, újra arra a következtetésre jutva, hogy a mai iskolarendszer leginkább azoknak kedvez ezen a területen, akik általában jók. Mert a tehetséggondozás folyamata nálunk úgy vihető végig, ha valaki jó gimnáziumba jut, majd onnan egyetemre. Ha ehhez megfelelő pontszámot gyűjt nyelvvizsgálóval, pluszpontokkal. Aki egy speciális területen tehetséges, de másban pl. részképesség-kieséses, nos, neki nem sok babér terem, persze vannak kivételek, jó érdekérvényesítési képességgel rendelkező szülői háttérrel rendelkezők, de nem ez az átlag.

Eszembe is jutott, mekkora viták voltak, amikor még egy művészeti középiskolában tanítottam, hogy kit vegyünk fel a felvételi eljárás után. Akik nagyon tehetségesek rajzban, és nem baj, ha a közismereti tárgyakat nem tudják olyan jól, vagy azokat, akik ugyan nem annyira tehetségesek, de jó jegyeik vannak? A tantestület leginkább ez utóbbit óhajtotta, ezután fogalmazódott meg bennünk a „szorgalmas, de tehetségtelen tanítványoktól ments meg, uram, minket” óhaj, mert bizony, a szaktanároknak nem kis kihívást jelentettek ezek az egyébként aranyos gyerekek.

Sokat írtam már effélékről, főleg a hátrányos helyzetű tehetségekről, no meg arról is, ki az elismertebb pedagógus nálunk, a tehetséggondozó vagy a felzárkóztató. Így most nem is erről, hanem inkább a tantestületi tehetséggondozásról gondolkodtam.

Mert a tantestületen belül is akadnak tehetségek, pedagógusok, akikben több van, mint az átlag, és akiknek tehetségét segíteni kellene kibontakozni. Mert attól mindenki jól járna. Az iskola is.

De ez nem egyszerű. Főleg most nem. Mert a tehetséges pedagógus mindig új utakat keres. Átrendezi a termet, nem azt a tankönyvet

akarja, mint a többi, meg állandóan fénymásol, elengedve a füle mellett a megjegyzéseket, képes még a szabad idejében is a gyerekekkel foglalkozni, kirándulásokat szervez, nyüzösög.

Ezt egy átlagos tantestület nem bírja. Túl sok oda. Egy idő után olyan, mintha a többi, a rutinból tanító, a tapasztalt, az nem csinálna semmit. Pizskálják hát. Kiutálják. Először nem örülnek a sikerének. Aztán epés megjegyzéseket tesznek rá. Később kereszttbe tesznek neki. Utálják, mert a gyerekek jobban szeretik. Mert a tehetséges tanárt mindig jobban szeretik a gyerekek, mint a közepszerűt. A tehetséges tanár óráin mindig történik valami izgalmas. Mert készül arra, hogy az órája izgalmas legyen.

De az efféle dolgokat a tantestületek zöme nem szereti. Jobb, ha egy szinten teljesít mindenki. Ha nem lóg ki senki a sorból. Nem hiányzik senkinek, hogy a lécs magasabban legyen, és a végén még ahhoz kelljen igazodni. Ki akar többet dolgozni?

A tehetséges pedagógust többnyire nem tudja megtartani a tantestületi közösség. Ma a tantestületek zömének nincs tehetségmegtartó képessége. A tehetséges tanár pedig elmegy. Oda, ahol értékeli a kreativitását. És ez leggyakrabban nem a pedagóguspálya.

Persze, ha az igazgató mellé áll, akkor minden más. Akkor a lendület, ami az ő lételeme, az besodorja a kollégák egy részét is. De nehéz egy igazgatónak elviselni azt, ha tehetséges kollégája van. Pláne, ha gyakran tehetségesebb, mint ő maga.

Mert sok igazgató azt hiszi, attól, mert ő vezető pozícióba került, ő lett a legokosabb. A legtekintélyesebb, a mindent jobban tudó. Kevesen tudnak olyan légkört teremteni, ahol a saját egójuk nem nyomja agyon a többi. Nemrég hallottam, hogy egy jelenléti ívet újraíratott egy vezető. Mert nem az ő neve volt az első. És az első sor az neki jár. Mert ő a vezető. Ő, aki „vezetői szintű” megbeszélésekre

jár. Aki a rangot a pozícióval köti össze. Rangként éli meg az igazgatói munkát.

A vezetőtől sok függ. Persze, az a jó, ha tekintélye van. De nem a pozíciótól. Hanem a szakmaiságától, emberi kvalitásától, tisztességétől, attól, hogy képes csapatot építeni, képes a jelekből olvasni, látja, ha valakit valami bánt, aki képes megdicsérni, irányt mutatni, arculatot adni.

Tényleg, mi a helyzet a tehetséges vezetővel? Ő vajon képes ma a kreatív képességeit megfelelően kihasználni? Az ő tehetséggondozásával foglalkozik valaki? Talán a KLIK? A nagy végrehajtásos rendszerében hogyan tud ma túlélni egy tehetséges iskolaigazgató?

Azt hiszem, sok tehetséget fecselünk ma el. A tantestületekben, a pedagógusok és az igazgatók között. Akik ma inkább elmenekülnek az oktatásból. Szerintem ezzel senki sem foglalkozik. Vagy egy felnőtt szakember tehetsége már kipipálható? Az már megvolt? Arra nem kell figyelni? Akkor a cégek, a nagy vállalatok szerte a világon miért foglalkoznak ezzel? Miért profitálnak abból, hogy fejlesztik, hogy olyan helyzetbe hozzák, ahol még jobb lehet? Ők miért gondolják, hogy ez fontos?

A tehetséges tanárok nélkülözhetetlenek lennének a kedvezőtlen folyamatok megállításában. Ők talán még képesek lennének visszafordítani valamit. De őket is legyűri valami, amit körül sem tudunk rendezni határolni. Szakmai féltékenység, kicsinyesség, merev szabályok kusza rendszere. Nemtörődömség. Ellenéggkép. Irigység. Káröröm.

És így veszítjük el a jó iskola ideáját is. Pedig a jó iskola az olyan, amiben mindenki tehetségesnek érezheti magát. A gyerekek, a pedagógusok és az intézmény vezetője is. Vajon ilyen-e a rendszerünk? Vagy maga a rendszer idézi elő a kontraszelekciót?

■ Első megjelenés: http://www.tani-tani.info/tehetseggondozasrol_kicsit_maskepp